

tijdschrift voor werk, inkomen en zorg

nummer 2, februari 2011, jaargang 73

sociaalbestek

Thema
Wsw

Toekomst bijzondere werknemers

Arbeidsmarktbeleid: in de regio moet het gebeuren Wsw is blinde vlek in gemeenteland **Vaker een onderbroken loopbaan in aandachtswijken** Van adviseren naar motiveren **Eén regeling: kans of bedreiging?** Het Eindhoven-arrangement

FNV presenteert boek

De toekomst van
bijzondere werknemers

Adri den Bakker en Ans Pelzer

De Commissie fundamentele herbezinning Wsw (2008) heeft veel losgemaakt. Sindsdien is de vraag actueel of het mogelijk is om met gelijkblijvende middelen de participatie te bevorderen van mensen die niet zelfstandig een reguliere baan kunnen bemachtigen. Voor het kabinet Rutte is dat echter geen vraag, maar een (onbewezen) feit.

Het kabinet stelt zelfs dat het mogelijk is om met minder budget toch meer mensen aan de slag te helpen. Er wordt immers krapte op de arbeidsmarkt verwacht en een negatief financiële prikkel voor betrokkenen doet de rest. Maar ligt het wel zo simpel?

Wie zijn deze mensen die in de sociale werkvoorziening terecht zijn gekomen? Waarom zijn ze daar werkzaam? En wat vinden zij van al die plannen die over hen heen komen?

De FNV besloot op onderzoek uit te gaan. Niet een lijvig onderzoeksrapport moest het resultaat zijn, maar een boek. Een boek waarin de mensen in beeld gebracht worden. Letterlijk en figuurlijk met foto's en verhalen. Dat is nodig, want we merkten dat velen, waaronder de politici, nauwelijks de mensen kennen om wie het gaat. En eerlijk is eerlijk; ook voordat we bij de FNV werkten, hadden we beelden als 'simpel' en 'een beetje gek'. Beelden waar de mensen in het boek 'Bijzondere werknemers. Verhalen uit de sociale werkvoorziening' vaak op pijnlijke wijze mee worden geconfronteerd. Ze worden nageroepen en aangestaard. Soms worden ze daar heel verdrietig van, maar ze weren zich ook. 'De grootste gek

staat hier naast me', zegt Sjaak Snepvanger als hij weer eens geconfronteerd wordt met (voor)oordelen over de mensen werkzaam in de sociale werkvoorziening (sw). De gesprekken met mensen die in de sw werken, hebben ons veel geleerd. Verrassend eenvoudige zaken eigenlijk. Je hebt leuke en chagrijnige mensen; zeurpieten en lachebekken. Het zijn gewone mensen die iets is overkomen, bij geboorte of later; in ieder geval iets waar ze niet op zaten te wachten en waar ze helemaal niets aan konden doen. Mensen als u en ik. Allemaal met een handicap. Mensen die aangewezen zijn op een voorziening als ze willen werken; een voorziening als de sociale werkplaats. Aan twee van die werknemers stellen we u nader voor: Linda Edel Horden en Ronny Vermeulen.

Pilots De sw staat nu onder zware druk. De gedachte van het kabinet is dat tweederde van de mensen op termijn bij reguliere werkgevers aan de slag kan. Wij zijn het eens met de gedachte dat mensen met een arbeidshandicap naar vermogen mee moeten doen in een zo regulier mogelijk omgeving. Echter de juiste vraag is of en hoe de bescherming die deze

Linda Edel Horden

27 jaar, schoonmaakster
Werkt begeleid bij een vrij
bedrijf

Linda heeft een verstandelijke beperking, mogelijk als gevolg van zuurstofgebrek bij de geboorte. Ze is in de Wsw gekomen omdat in haar eigen woorden: 'De één zei dat ik een leerachterstand had en de ander weer dat ik mongolisch was. Als ik rustig ben dan gaat het goed. Een keer heeft een dokter me uitgelegd wat ik mankeer. Er zijn allerlei kamers in je hoofd en bij een van die kamers blijft de deur maar open staan. Dan wordt het een warboel.'

Linda heeft in diverse sw-bedrijven gewerkt en maakte vol trots de overstap naar begeleid werken. Ze kreeg een contract voor onbepaalde tijd bij het schoonmaakbedrijf. Het schoonmaakbedrijf krijgt loonkostensubsidie voor haar en Linda wordt begeleid door het sw- bedrijf. De subsidie voor de werkgever wordt jaarlijks wat minder.

Linda laat zich in het boek zeer lovend uit over haar werkge-

Linda Edel Horden

ver die rekening houdt met haar Wsw-achtergrond. Maar nu, na ruim twee jaar, is de rek eruit. Linda werkt langzamer dan anderen en er moet vaker wat uitgelegd worden. Linda zelf denkt dat er te hoge eisen aan haar worden gesteld en dat het maar moeizaam tot de omgeving doordringt dat er echt iets met haar aan de hand is. Wellicht gaat ze terug naar de Wsw. Maar dat gaat allemaal nog niet zo eenvoudig. Er zijn wachttijden en er moet opnieuw geïndiceerd worden; de gemeente moet haar willen bemiddelen enzovoorts.

Linda's verhaal is helaas niet uniek. Veel begeleid werkenden (70%) zijn binnen twee jaar terug bij het sw-bedrijf. Redenen zijn doorgaans dat hen hun handicap verweten wordt – blijkbaar bestaat er een gedachte dat de handicap wel over gaat. Het werk gaat langzaam, begeleiding blijft noodzakelijk en er blijft veel uitleg nodig. Ook gaan collega's klagen dat degene met een handicap minder hard werkt dan zijzelf. Het kan natuurlijk goed gaan, maar ervaring en cijfers leren dat het heel vaak niet lukt. Gevolg is dat de betreffende werknemers er een probleem bij hebben; ze voelen zich mislukt.

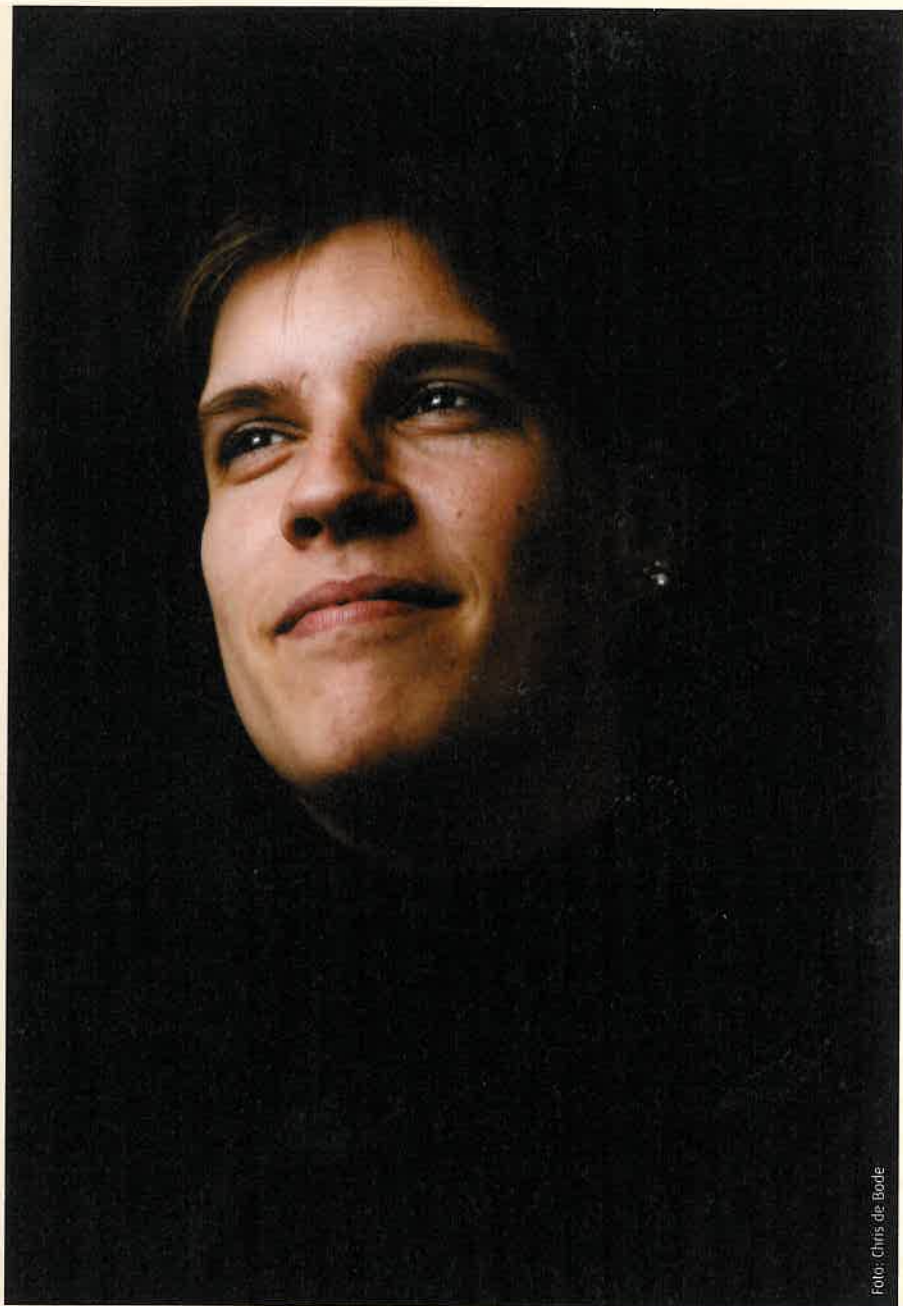

Foto: Chris de Boode

mensen nodig hebben, georganiseerd kan worden bij reguliere werkgevers. Het vorige kabinet heeft zich deze vraag ook gesteld en is gestart met een aantal pilots.

Er lopen vier soorten pilots 'Werken naar vermogen'. In drie ervan wordt onderzocht of en hoe werkgevers mensen met een kwetsbare arbeidsmarktpositie willen aannemen, hoe de dienstverlening op de Werkpleinen verbeterd kan worden en hoe de sociale werkvoorziening kan bijdragen aan meer participatie bij reguliere werkgevers. Allemaal pilots die naar onze mening zinvol zijn. Wat ontbreekt, is een pilot die onderzoekt op welke wijze de mensen die het aangaat, bereid zijn om in een reguliere omgeving te willen werken. In plaats daarvan is er een pilot (pilot Loondispensatie) waarin mensen onder het minimumloon aan de slag moeten. Het idee is dat mensen dan bereid zijn zich ten volle in te zetten om het minimumloon te gaan verdienen.

Maar nog voordat de pilots goed en wel gestart zijn, kondigt het kabinet Rutte grote bezuinigingen aan, ook op de Wsw. Men is niet van plan om de uitkomsten van de pilots af te wachten. Duizenden arbeidsplaatsen binnen de sw zullen verloren gaan. De poort van de Wsw gaat dicht voor veel mensen die nu wel toegang hebben tot beschutte arbeid.

Gevolg Wat zal het gevolg zijn van de kabinetsplannen voor de mensen met arbeidshandicaps die kansloos zijn bij gewone werkgevers? Wat gebeurt er straks met die ruim zestig procent mensen die niet meer toegelaten wordt tot de Wsw? Zullen werkgevers alsnog bereid zijn deze mensen met een arbeidsbeperking een vast dienstverband aan te bieden? Of zal het gevolg zijn dat deze mensen thuis komen te zitten? Wij vrezen voor beide mogelijkheden. Wij vrezen dat deze mensen een nieuwe grote groep werkende armen wordt. Wij vrezen ook dat velen kansloos zijn en thuis komen te zitten. De ervaring leert immers dat de meeste werkgevers niet zitten te wachten op iemand die niet naadloos past bij de gewone werknemers die recht van lijf en hoofd zijn. Linda uit het boek, een van de weinigen die werkt in een regulier bedrijf, is in zwaar weer terechtgekomen met haar werkgever. Ze denkt dat er teveel van haar verwacht wordt.

FNV-standpunt Vooral willen we de uitkomsten van de pilots afwachten. Het is onverstandig voorzieningen af te danken voordat er werkzame alternatieven zijn. Maar ongeacht de uitkomsten van de pilots, accepteert de FNV niet

Gert Jan Toorens pits

dat mensen die naar vermogen werken, langdurig onder het minimumloon moeten werken.

Cruciale vraag is en blijft of voldoende werkgevers bereid zijn om iemand die geen doorsnee werknemer is, een plaats te bieden. Met betrekking tot de Wajong heeft de FNV al opgeroepen tot een alternatieve financieringsmethodiek. Eén die werkgevers meer prikkelt om Wajongers in dienst te nemen en te houden. Dit kan door de premie voor Wajong niet via de belastingen te innen, maar er een werknemersverzekering van

Ronny Vermeulen

25 jaar, medewerker Groenvoorziening
Gedetacheerd vanuit leerwerkbedrijf De Risse bij
Groenoverleg Weert

Ronny heeft een 'ingedeukte borstkast' en is wat langzaam. Onder andere daardoor is het voor hem belangrijk om met begeleiding te werken. Ronny heeft even in het vrije bedrijf gewerkt, maar werd daar al snel weggestuurd.

'Ze zeiden: ik kan niets met jou, je bent veel te langzaam.' Op zijn achttiende kwam hij via de Wsw bij groenwerkzaamheden terecht – op detacheringbasis. Dat wil zeggen dat hij in dienst blijft bij het sw-bedrijf en via het sw-bedrijf wordt betaald volgens de cao Wsw. Groenvoorziening betaalt een bedrag aan het sw-bedrijf dat lager ligt dan het salaris dat de gedetacheerde ontvangt.

Ronny wil 'zo ver mogelijk binnen mijn handicap wat bereiken.' Schoffelen en onkruid wieden, snoeien, boomonderhoud en een plantsoen netjes houden. Ronny werkt met veel plezier. Met de fiets gaat hij dagelijks naar het werk. Voor de werktijd begint, is hij er meestal al. Hij heeft zin in een nieuwe dag. Hij probeert door te gaan voor werkleider – voor zijn toekomst. Het liefste wil Ronny zelfstandig wonen. 'Maar

ja, je weet niet wat er allemaal gaat gebeuren met de Wajong- uiteringen. Dus ik blijf nog maar even bij mijn ouders.' Een toekomst buiten de Wsw? Alleen met begeleiding denkt hij want het tempo ligt daar erg hoog.

Foto: Chris de Bode
Ronny Vermeulen

te maken met een vrijstelling wanneer men voldoende werknemers vanuit de Wajong in dienst heeft. Eenzelfde systematiek is denkbaar voor mensen met een Wsw-indicering Begeleid Werken. Daarnaast blijft de beschutte werkvoorziening nodig voor al die mensen met een gewone Wsw-indicering die het in het vrije bedrijf in ieder geval niet redden.

In plaats van één uitkering voor werkzoekenden met een kwetsbare arbeidsmarktpositie pleit de FNV voor één regeling voor re-integratiemaatregelen. Deze moet naar onze mening centraal worden vastgesteld. Een centrale regeling bespaart aanzienlijk op de beleidskosten en is eenduidig richting werkgevers.

Tot slot zet de FNV zich in voor meer cao-afspraken over de instroom van kwetsbare groepen in bedrijven en sectoren.

Inmiddels zijn hierover in meer dan 100 cao's al afspraken gemaakt. ■

Adri den Bakker en **Ans Pelzer** zijn beiden beleidsmedewerker bij de FNV Vakcentrale.

Bijzondere werknemers. Verhalen uit de sociale werkvoorziening. Ans Pelzer en Marie Kiebert. Fotografie: Chris de Bode Stichting FNV Pers, ISBN 978 90-74736-41-1. Het boek is te bestellen bij de erkende boekhandel voor € 14,95.

Meer informatie? Kijk op www.kennisbanksocialezaken.nl